

- Загальні поняття гносеології та методологічні особливості сучасного періоду філософського та наукового пізнання

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ПІЗНАННЯ

Доц. Спиця Н.В.

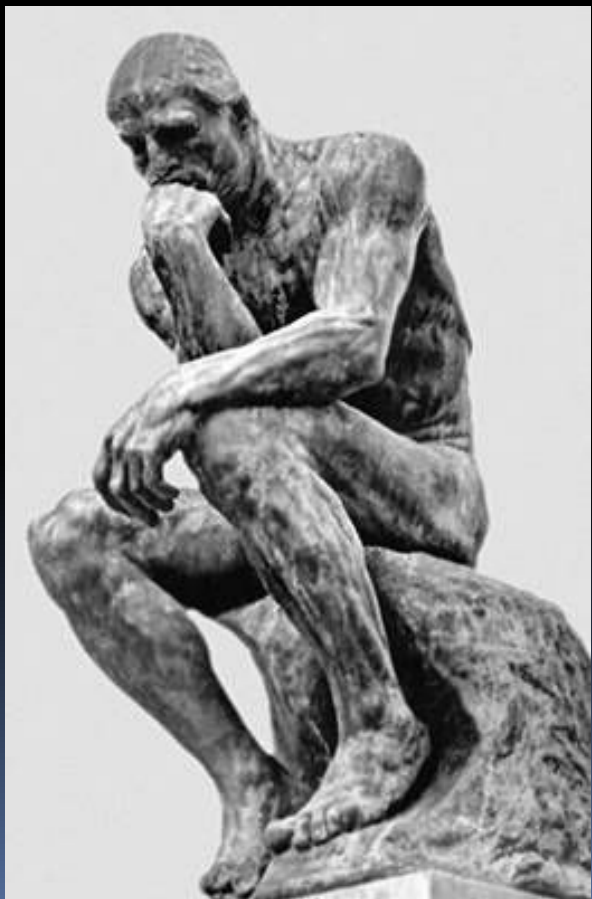
Мета пізнання:

- Отримання **ЗНАННЯ** про **ЗАКОНИ** світобудови

Апперцепція

Організоване

Перцепція

стихійне
сприйняття

пізнання

- сукупність процесів усвідомленого **отримання, обробки, використання** всієї інформації про світ та людину;
- взаємодія **свідомості та дійсності** в наслідок якої у свідомості вибудовуються образи, інтелектуальні моделі, які дають змогу людині поліпшувати своє існування.

суб'єкт

- Суб'єкт – джерело пізнавальної діяльності, результатом якої є знання про об'єкт. (Людина, група людей, людство взагалі)

об'єкт

- Об'єкт – частина об'єктивної дійсності, яка перебувала (є) у взаємодії з суб'єктом. (Будь що, на що направлено процес пізнавальної діяльності)

Об'єктивна реальність

- все, що існує
(буття)

Об'єкт

- все, що
співвідноситься
з нашим
пізнанням

суб'єкт

- **Суб'єктивне** - залежне від індивідуальних психофізіологічних особливостей характеру людини .
- **Суб'єктивність** – суб'єктивне в його суспільному прояві, незмінне впродовж тисячоліть, тому об'єктивний дух народу.
- **Суб'єктне** – чітко визначена цілеспрямована пізнавальна або практична діяльність, дотримання правил методу пізнання.
- **Суб'єктивізм** – крайній ступінь суб'єктивності (наприклад, фанатична відданість одному напрямку розвитку знань)

об'єкт

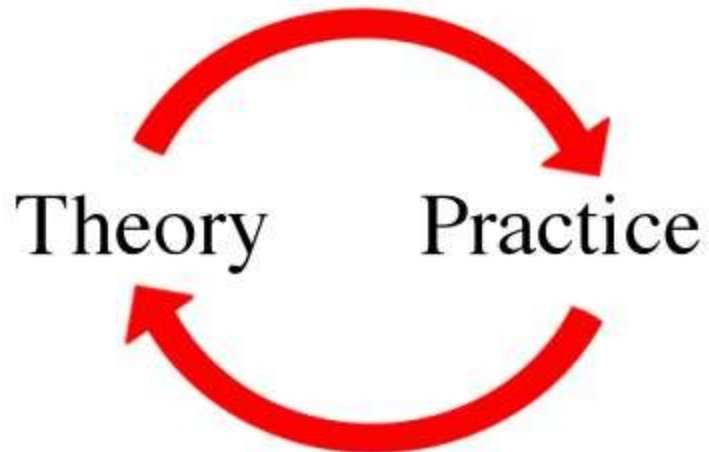
- **Об'єктивне** –
закономірне (наукові знання – це знання про об'єктивне)

Знання

- – дають нам **ІДЕЮ** про річ, а не саму річ.
 - **Формалізація** – трансформація у формули руху
 - **Абстрагування** – заміна предметів поняттями
 - **Ідеалізація** – підняття до гранично-можливого без втрати об'єктивності
 - **опредмечуються через МОВУ**

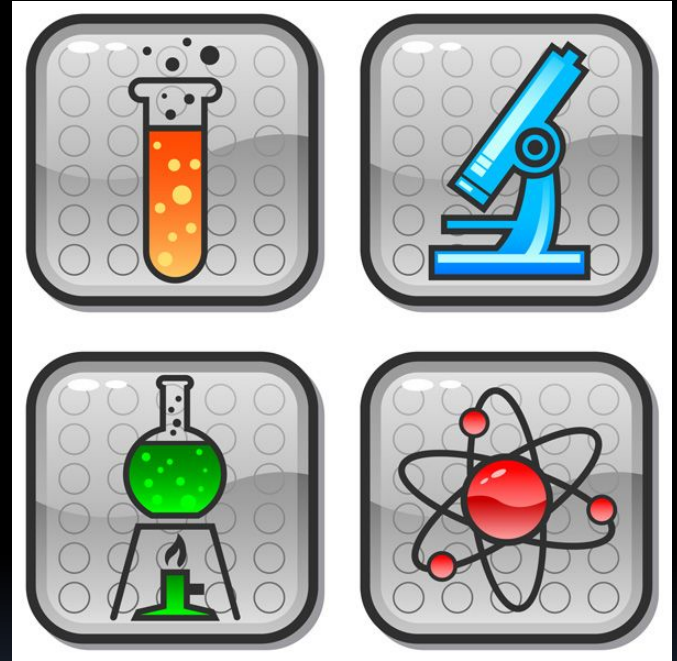
Практика

- – основа і мета пізнання.
- – можливість перевірити істинність.
- Пізнання починається з практики і має сенс завдяки впровадженню результатів у практику

Наука

- – система (наукових) теорій, які отримали практичне підтвердження

Ключові поняття :

- **Гіпотеза** – ймовірне знання (наближене до достовірного), передбачення, яке потребує доведення.
- **Теорія** – системно-цілісне, логічно завершене знання про закономірні та сутнісні зв'язки певної сфери дійсності. Система законів.
- **Закон** – об'єктивний, істотний, необхідний сталий зв'язок або відношення між явищами.

Мета пізнання – ІСТИНА

- Істина, як **закон розвитку** (руху) **об'єкта**
- Істина реалізується коли **закон саморозвитку об'єкта тотожний логіці мислення**

ІСТИНА

- – відповідність знань та уявлень дійсності, але:
 - людський інтелект створює «ідеальні об'єкти», яких в реальності не існує;
 - вживання термінів
- – не є застиглою та незмінною, це процес функціонування інтелектуального складника суспільно-історичного життя.

Критерії наукових знань:

- факти
- експериментальні перевірки
- узгодженість із
принципами наукової
теорії
- коректність та
точність застосування
термінології
- логічна та концептуальна несуперечність.

Чому істина завжди відносна?

1. Будь яке знання є істинним тільки певною мірою на певному етапі пізнання.

2. Будь яке знання є істинним за певних умов.

3. Рівень наших знань історично обмежений, а процес пізнання безкінечний.

Чуттєве пізнання

- **Відчуття** – відображення певних сторін та якостей предметів у свідомості людини через дію на її чуття.
- **Сприйняття** – цілісний образ предмета, сукупність відчуттів.
- **Уявлення** – узагальнений чуттєво-наочний образ предмета, який залишився в пам'яті (сприйняття в минулому часі, образи уяви).

Раціональне пізнання:

- **Мислення** – процес узагальнення та опосередкованого відображення дійсності, який забезпечує розгортання на основі чуттєвих даних закономірних зв'язків цієї дійсності та вираження їх у **системі понять**.
- **Поняття** – форма мислення, яка відображає загальні історичні зв'язки, сутнісні ознаки явищ.

Класичний емпірицизм

- – єдиним джерелом знань є зовнішньо-чуттєвий досвід. Т. т. є результатом впливу фізичних об'єктів на органи відчуття людини.
- **ІНДУКЦІЯ** – процес логічного висновування від окремого до загального.

Класичний раціоналізм

- – істинне знання походить з самого розуму, а не з чуттєвого досвіду .
- Типовим для раціоналізму є віра у вроджені ідеї
- **ДЕДУКЦІЯ** - процес логічного висновування від загального до окремого

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ

Доц. Спиця Н.В.